

עיון

הנשיא וראשיהממשלה באזכרה לחיים ויצמן
כיפות, קרש, מחיר

ההתקוממות לקראת היום

צה"ל גויס באופן

מאסיבי וזאת היתה

המחמאה הגדולה ביותר.

„עוד מעט תירגע ההתקוממות!“ הביטחון קצין בכיר. הוא גם הסביר: אחרי שהמועצה הלאומית הפלסטינית לא תביא לפיתרון הבעיה, יתיאשו תושבי השטחים סופית, והכל יחזור לקדמותו.

מיספר ההבטחות האלה הוא כמיספר ימי האינתיפאדה, המתקרבת ליום השנה שלה. היא היתה מציאותית כמו כל קודמותיה.

כמו מילחמה. מעשיהם של הקצין הבכיר ועמיתיו בשטח היו שונים מאוד מן ההבטחות האופטימיות.

מעולם לא גויס צה"ל נגד ההתקוממות כפי שגויס השבוע. ריכוז אדיר של כוחות, שלא היה כדוגמתו מחוץ לתקופות של מלחמה בגבולות, הופיע על ככל רחבי הגדה והרצועה. צה"ל, שאסר את סיקור המאורעות, הפיצ בעצמו תיאורים שהראו כי כוחות ממורעים ורגילים סיירו ממש בכל רחוב בערי הגדה, בכל סימטה במחנות. הפיקוד היתה להפעיל כוח מירבי כדי למנוע הפגנות, גם שקטות, הנפת דגליים, ציור סיסמות.

צביר מגיני נורה ונהרג ביום שבו אמרה ההודעה הרשמית כי „לא היו אירועים מיוחדים“.

מחמאה גדולה. גיוס אדיר זה בא כדי לקדם את פניו של אקט סימלי: ההכרזה של המועצה הלאומית הפלסטינית על עצמאות פלסטינית.

בעיני הצמרת המדינית צבאית בישראל, היה לאקט זה כוח רב — אחרת לא היו מגייסים נגדו כוח המספיק למלחמה קטנה. ואכן, היתה זאת מחד מאה מאויבים ששילטון המוחלט של אש"ף בכל רחבי השטחים הכבושים.

למפקדי צה"ל לא היה בעניין זה שום ספק. חרף כל הדיבורים וההבטחות, היה ברור כי האוכלוסיה הפלסטינית כולה עומדת מאחורי אש"ף, וכי החלטות אש"ף קיומיות על ידי הציבור הפלסטיני.

בגדה ובצפון עוצמו שררה התרומה

כך האמין הפעם כי ניתן לעשות מאיפולציה עם עסקני אגודת ישראל וס"ט, תוך התעלמות מהמוני החרדים. בשני המקרים העלה חרס.

עתה נותרה לפרס רק תיקויה אחת: שיצחק שמיר ייבהל ברגע האחרון מכריתו הבלתי־קדושה עם התמים, ויעדיף על פניה קואליציה עם המערך. הפעם אין זה עניין של מאניפולציה. להיפך: רחשיהלב העמוקים ביותר של הרוב בישראל, המקיף את המוני הלייכוד והמערך כאחד, מובילים בכיוון זה (ראה הודון).

של פרס: אין הוא מבין את המציאות המצמצמת את תחום המאניפולציות. מאניפולציה יכולה להיעשות בין עסקנים. אולם העסקנים תלויים ברחשיהלב של הציבור שהם מייצגים. אם רחשיהלב אלה מתנגשים עם המאניפולציות, יגברו תמיד רחשיהלב.

אייבהנתו של פרס את האמיתות היסודיות האלה גורמת לו להיכשל שוב ושוב. כשם שסבר כי ניתן לטפל בבעיה הערבית באמצעות מאניפולציה יה עם המלך חוסיין, תוך התעלמות מרחשיהלב של המוני העם הפלסטיני,

היושב בברוקלין והמכתיב משם לא גודת־ישראל קיצוניות לאומנית שאינה נופלת מזו של האייתאללה. גם העסקנים הדתיים, שהיו מוכנים להושיט יד לפרס, ידעו כי לא יוכלו להופיע למחרת־היום בנתיבות ובשיירות, בירושלים ובכנרת, ולהסביר מדוע העדיפו את פרס ה„שמאלי“ על פני שמר הלאומני. הרבר לא היה אפי שרי.

משום כך הם סירבו להצעות שאי אפשר היה לסרב להן. והיו בעייתו התיקויה היחידה. זוהי בעייתו

מותהרות. הכל ידעו כי עומדת להיעשות היסטוריה — מעשה שייזכר לדורות. הכרזת־עצמאות היא מאורע חד פעמי בחייו של עם. הפלסטינים היו מודעים לכך היטב.

הניסיון להילחם בתחושה עמוקה זו באמצעות כדורי פלסטיק הוא אווילי, לא פחות מאשר הדיבורים על „הרגעה“ העומדת, ארטורט, להתרחש.

„אנחנו יכולים להמשיך שנה, שנה, שנה, לנצח“, אמר השבוע צעיר, ששחרר לאימכר ממחנה אונצאר 3 הוא כיטא הרגשה כללית.

מעשים מטומטמים. ההחלטה הנחושה של ראשי ישראל שלא לראות את המציאות, המצויירת על הקירות, הובילה לשורה של החלטות, שהתחרו זו בזו באיוולתם.

מיסדרהפנים, שבראשו עומד עדיין להלכה ראשיהממשלה, בעזרת שרי המיטרה חיים ברלב, החליט להרוס 15 בתים ערביים בכפר הישראלי טייבה דווקא ערב כינוס המועצה הלאומית הפלסטינית, ובכך הבטיח הודעה מירבית של הפלסטינים אוהדי־ישראל עם אחיהם שבכס ובאלג'יר.

שרהמישפטים אברהם שריר, שחוכמתו כבר הפכה לאגדה, הציע להטיל עונשי־מוות על „מחבלים“. אחרי הפיצוץ ביריחו, ערב הבחירות, נתקף יצחק רבין בהלה מיפגעות והכריז גם הוא שיש לשקול מחדש הטלת עונשי מוות. הוא נלכד במילים של עצמו, והיה נאלץ להסכים להקמת ועדה שנויה להנחות את התובע הצבאי. בממירה הבאה עלולה ועדה זו להיות מורכבת כולה מלאומנים קיצוניים, חסרי שקול, כמו שריר עצמו.

הטלת עונשי־מוות תשפוך שמן על מדורת ההתקוממות, ותלכד את כל העם הפלסטיני סביב אש"ף. קשה להימנע על הדעת מעשה מטומטם יותר. **בוה, בוה, בוה.** אחרי 11 וחצי חודשים של התקוממות, ברור לחלוטין שהיא השיגה ניצחון גמור, מוסרי ופוליטי, על מדיניות־הכבוש. הגיוס המאסיבי של צה"ל, העניין העולמי בדיוני המועצה הלאומית הפלסטינית, המיטת הפגנות של האוכלוסיה בגדה ובצפון — הכל העיד על כך. מול מציאות זו תעמוד הממשלה הבאה בישראל בלי כל תשובה, מלבד התשובה הישנה של שליטים קולוניאליים פושטי־רגל: כוח, כוח, כוח.

זהו רק „אקט סימלי“ — אבל כאלה עושים היסטוריה

בשלוש עם ישראל, שתקיים עימה גבולות פתוחים, שתסכים לסידורי־ביטחון עימה.

השאלה היתה עד כמה להגיד את הדברים האלה בבירור, מרצון, בלי תמורה, ועד כמה לשמור עליהם כקלפים למשא ומתן. זהו ויכוח אקטי.

במוקד הויכוח עמד מיספר שגם הוא אינו אלא סמל: החלטת מועצת־הביטחון 242. בעיני הפלסטינים, זהו סמל של התנכלות לפלסטינים. בעיני העולם, זהו סמל לנכונות לחיות בשלום עם ישראל.

היה זה אית לבגרות החדשה של המחנה הפלסטיני, שהגישה המציאותית גברה על הרגשות.

רדיפה אחרי רוחות

שביל העם הפלסטיני היה זה יום גדול, יום של התרוממות־הרוח כפי שידע היישוב העברי ככ"ט בנובמבר 1947.

בחוצות שלט הצבא הישראלי, שהתגייס בהפגנתית ארוכה כדי להילחם בסמל — בדגל, בהימנון, בזיקוקן־דיינור.

לכאורה היה זה בבחינת רדיפה אחרי פנטומים. היה משהו מגוחך במילחמתו של צבא מודרני גדול ברוחות־רפאים כמו דגלים וסיסמאות. אך אפשר למנוע מעם שלם לשיר את שירו, להתפעל למראה דיגל?

אולם צמרת ישראל מודעת היטב לכוחם של סמלים. בסתרי לביה ידע היטב שאי־אפשר לנצח הימנון בכרו־פלאסטיק ודגל ברימוני־גזא. אולם נגד עליה ללכת בדרך זו, בהיעדר פיתרון אחר.

המאבק הישראלי־פלסטיני נכנס השבוע לשלב חדש, השלב האחרון. אין לדעת כמה זמן הוא יימשך, ומה יקרה בדרך, אך התוצאה הסופית כבר היתה בשבוע ברורה לגמרי. אין היא תלויה בהרכבה של

הקשר בין מילכתו ובין השטחים הפלסטיניים הכבושים. ההכרזה מאשרת אקט זה סופית וממלאה את החלל הריק שנוצר. העולם כולו יקבל את ההכרזה כעובדה. תהליך ההכרזה במדינה החדשה ובממשלתה בוודאי יארך זמן רב. אולם הכיוון נקבע. אין ספק שכל מדינות־העולם יכירו, בזו אחר זו, במשך הזמן, בקיומה של המדינה הפלסטינית.

בישראל יביא הרבר לתודעת הציבור את העובדה שהכל חשים בה מוזמן, אם בבירור, אם במעורפל. המוני החילים שנתקלו באנת־פאדה וידעים כי בגדה ובצפון, וגם בירושלים המיוזמת, נוצרה כבר ישות אחרת — ישות עוינת, לוחמת, שנואה על רבים, אך קיימת.

לגבי הפלסטינים עצמם מאשרת ההכרזה דבר שהיה ברור להם מזמן. כל העם הפלסטיני רוצה במדינה פלסטינית. רוב הציבור הפלסטיני השלים והימכר עם המציאות, הקובעת שהמדינה הפלסטינית לא תקום במקום ישראל, אלא לצידה.

ההכרזה שמה את הקו תחת תקופה, שהחלה עם חקיקת „האמנה הפלסטינית“. זו נוסחה ברגע שהעם הפלסטיני הגיע אל תחתית השפל. לשונה הקיצונית באה לפצות על היעדר כל תיקויה מעשית. דרכם של השלישים היא להתבטא בקיצוניות דווקאית.

ההכרזה של השבוע, שבאה למעשה במקום האמנה הפלסטינית, מבטאת את הביטחון העצמי החדש של העם הפלסטיני, שהגיע להישג מרשים. הביטחון העצמי מאפשר לפלסטינים כיום להתמודד עם המציאות, ולדבר בלשון מציאותית.

נותרה רק שאלת הניסוח. איש לא רצה בפילוג. כל הפלגים הפלסטיניים שאינם משועבדים למדינות זרות — ובראשם פת"ח, החיות העממיות והחיות הרמוקרטיות, בניגוד לאריגוניותם של אבו־נידאל, אחמד ג'בריל ואבו־מוסא — התלכדו סביב ההכרזה. חילוקי־הדעות ביניהם נשארו בעינם. ג'ורג' חבש אינו מאמין כי סיגנון פלסטיני מתון יביא להישגים. נאף חוותמה פוסח על שתי הסעיפים, גם בתוך פת"ח, האירגון הקובע, יש ויכוחים.

אך למעשה השלימו הכל עם הפיתרון הסביר: מדינה פלסטינית בגדה ובצפון, על פי גבולות 47

ב באזל יסדתי את מדינת־היהודים, רשם בנימין זאב הרצל בספר־האזכרה של מלגו, אחרי הקונגרס הציוני הראשון.

„באלג'יר יסדתי את מדינת־הפלסטינים, יכול היה יאסר ערפאת לרשום השבוע.

בשני המקרים, לא היתה לאמירה משמעות מעשית מידית. הרצל לא הקים מדינה, אלא יצר קו את יסודותיה. גם ערפאת לא הקים השבוע מדינה. הוא רק נתן לה קיום סימלי.

אולם ההיסטוריה נעשית על־ידי סמלים. סמלים מבטאים את רחשיהלב של בני־אדם, יוצרים כוח.

שום דבר לא השתנה השבוע בגדה המערבית ובצפון־העזה. הכיבוש הישראלי היה איתן. שליטת הצבא היתה מלאה. יחסי הכוחות לא השתנו.

אך בכל זאת השתנה השבוע משהו יסודי מאוד. הכרזה על ייסוד מדינה, הנובעת מליבם של מיליונים, הופכת עובדה.

14 במאי 1948 הכריז דויד בן־גוריון, בכינוס של אנשי־ציבור במוסקאון ללא־ביב, על הקמתה של מדינת־ישראל.

למעשה לא קרה דבר באותו יום. השילטון העברי בחלקים שונים של הארץ קם כבר כמה חודשים לפני כן, עם הסתלקות הבריטים. התהליך נמשך גם אחרי הקמת המדינה, כאשר צה"ל כבש שטחי־ארץ רבים נוספים.

אולם האקט הסימלי של הקמת המדינה הוא שנחרת בזיכרון העם והעולם. אותו חוגגים מדי שנה ביום־העצמאות. כי הוא מסמל את התהליך כולו, שנמשך יותר משנה.

כך גם האקט הפלסטיני. האינתיפאדה, שהפכה את הישות הפלסטינית לעובדה קיימת, החלה כבר לפני כמעט שנה. אין ספק שתימשך עוד זמן ניכר, עד שיימצא הסדר־שלום.

אולם דורות פלסטינים בעתיד יחגגו את ה־15 בנובמבר כיום שבו קמה המדינה הפלסטינית.

סוכה של האמנה

המדינה